

Після відзначення 95-річчя і Національної академії наук України, і її президента академіка Б. Патона ще один ювілей зібрав у Києві керівників академій наук і провідних учених з усіх країн, що утворилися на теренах колишнього СРСР. Два десятиліття минуло від часу створення Міжнародної асоціації академій наук, і чергове засідання її ради було присвячене цій ювілейній даті.

Із появою міждержавних кордонів 1991 р. порушилися творчі та ділові зв'язки, що раніше забезпечували ефективну співпрацю науковців республіканських академій. Учені втратили доступ до баз даних й унікальних наукових комплексів, створених спільними зусиллями, призначених для спільного користування. Це загрожувало тим, що багато академій наук могли, за словами Б. Патона, «перетворитися на клуби вчених».

Аби забезпечити умови для наукового співробітництва, яке дало б змогу використати спільний інтелектуальний потенціал на благо науки та в національних інтересах, Б. Патон ініціював створення Міжнародної асоціації академій наук (МААН). Після копіткої та тривалої організаційної роботи її заснували в Києві восени 1993 р.

Зусилля академій було об'єднано для того, щоб зберегти старі наукові зв'язки, які склалися історично, та налагодити й розвивати нові. Від перших установчих зборів і до цього часу незмінним президентом асоціації є Б. Патон.

На ювілейному засіданні він підсумував основні результати діяльності МААН за 20 років, торкнувся сучасного стану науки й окреслив завдання асоціації на перспективу. Одним зі значних надбань названо запровадження в МААН інституту асоційованих членів. Їх – а це потужні наукові центри, відомі університети і фонди – уже налічується сім. Також в активі асоціації плідні партнерські відносини з ЮНЕСКО, яка надала їй консультативний статус.

Важлива грань діяльності асоціації – допомога в розв'язанні проблем, характерних для наукової сфери на пострадянському просторі. «МААН неодноразово надавала різнопланову підтримку багатьом академіям наук і науковим організаціям у їхніх, часто непростих, взаємовідносинах із владними структурами, у розв'язанні неординарних проблем, з якими вони стикаються, – зазначає Б. Патон. – Відповідні звернення асоціації направлялися на адресу керівників Болгарії, Грузії, Казахстану, Молдови, Росії та України».

Приводом для таких звернень ставали, зокрема, наміри влади низки країн СНД провести непродумані реформи у сфері науки. На думку Б. Патона, висловлену в одному з інтерв'ю, вони нерідко ґрунтуються на

пропозиціях західних аналітиків, суть яких зводиться до того, що наука нашим країнам не по кишені. І деякі високопосадовці, які чекають миттєвої віддачі від фундаментальної науки, не отримавши її, готові ліквідувати академії, де ця наука переважно й сконцентрована. А либонь, не розвиваючи своєї фундаментальної науки, не маючи відповідного контингенту вчених і фахівців, ми невдовзі не лише перестанемо розуміти, що ж відбувається в передових наукових лабораторіях світу, і адекватно оцінювати новітні наукові ідеї та результати, а й не зможемо навіть самостійно вибрати технологічні рішення зарубіжних компаній для застосування у своїх країнах, застеріг Б. Патон, і продовживши цю тему на ювілейному засіданні, резюмував: «Великомасштабні експерименти і революції в організації науки, як правило, приховують у собі тяжкі наслідки не тільки для науки й освіти, а й для економіки загалом». Учасники заходу зрозуміли підтекст цієї тези, бо й у залі, і в кулуарах точилися розмови про те, як квапливо, без урахування пропозицій наукової спільноти, була нещодавно реорганізована Російська академія наук. І, схоже, висловлена Б. Патоном думка адресована не лише представникам інших країн...

У своїх виступах президент Національної академії наук Азербайджану академік Алізаде Акіф Агамехді оглу, голова президії Національної академії наук Білорусі В. Гусаков, президент Національної академії наук Республіки Казахстан М. Журінов, член президії Російської академії наук академік Г. Месяц та інші керівники делегацій високо оцінили результати діяльності МААН, по суті, єдиної міждержавної організації на теренах колишнього Союзу, яка успішно працює впродовж тривалого часу. І це всі промовці пов'язали з видатною роллю академіка Б. Патона у відновленні й розвитку наукових зв'язків.

Було підтримано напрями подальшої діяльності асоціації, у яких, зокрема, передбачено «продовжити привертати увагу владних структур до проблем сфери науки й учених, пропонувати конструктивні шляхи їх розв'язання, зокрема, щодо створення в країнах СНД механізмів і умов, які сприяють поєднанню інтересів вітчизняного великого бізнесу й науки, затребуваності наукових результатів економікою та суспільством» (*Малієнко О. Наука без кордонів // Віче (<http://www.viche.info/journal/4022/>). – 2014. – № 1).*